

“Miru brez lige ne sme biti”, pravi Wilson.

Predsednik je izjavil v senatu, da so njegove točke prodrle. Blokada Nemčije odpravljena. ‘Štiridesetletna puščava.’

Washington, 10. jul. — Predsednik Wilson je danes popoldne dejal v svoji poslanici, katero je predljal v senatu, da je ustava lige narodov neločljiva od pogodbe miru in da brez lige ne more biti miru. Rekel je tudi, da mirovni pakt s Nemčijo morda ni mogoč, kot bi ga bili radi drugi imeli, ali v splošnem je najboljši kakor more biti v danih pogojih. Sklenili so se kompromis, ki so bili nesoglasni, toda sprejeli niso ameriških mirovni principov. — Ostanje poslanice je trajalo 40 minut.

Washington, 10. jul. — Predsednik Wilson je imel danes prepoldne prvi razgovor s častnikarstvi poročevalci odkar je Amerika napovedala vojno Nemčiji. Njegov mnenje je, da bo senat ratificiral mirovno pogodbo brez rezerviranja. Dejal je tudi, da je blokada Nemčije s ratificiranjem miru v Weimarju avtomatično odpravljena in Nemci smejo zdaj svobodno trgovati na temelju vrednotnega sistema, ki ga je sprejel zavezniški gospodarski svet.

London, 10. jul. — Iz Berlina poročajo, da je predsednik Ebert danes podpisal ratifikacijsko resolucijo in nato je bil dokument poslan po posebnem kurirju v Versailles.

Weimar, Nemčija, 10. jul. — Narodna skupščina je večeraj ratificirala mirovno pogodbo z 208 glasovi proti 115; 99 poslancev se je vzdržalo glasovanja. Ratifikacijska resolucija se glasi:

“Odobravamo mirovno pogodbo med Nemčijo in zavezniškimi er pridruženimi državami, podpisano dne 28. junija 1919 s protokolom vred in istočasno podpisane pogodbe glede na okupacijo Lorenske. Ta sklep postane veljaven, ko bo uradno naznanjen.”

Na seji je večina članov kabineta in vsi poslanci. Dr. Hermann Mueller, tajnik zunanjih zadev, je predložil resolucijo po kratkem govoru, v katerem je dejal, da je potrebna hitra ratifikacija, da se Nemčija čimprej izbeži blokade. “Nasa usoda je, da pripravimo za štiridesetletno potovanje skozi puščavo,” je rekel. “Drugi besed nimam, a kateri bi označil dolgo pot trpečnega izpolnjevanja mirovni pogodbe.”

RDEČA ARMADA V OFENZIVI V SEVERNI RUSIJI.

London, 10. jul. — Iz Moskve poročajo, da so sovjetske čete pričele ofenzivo severno od Dvine na arhangeljski fronti. Ljuto bojevanje se vrši v okolišju Polšna. Sovjetske čete so v prvem napvalu ujele 200 mož in vplenile osem strojnjev.

GENERALNI ŠTRAJK V RIMU; VOJNO STANJE.

Italijanski delavci so se postavili po robu militarističnim naredbam vlade.

CLEMENCEAU IZGUBLJA TLA.

Paris, 10. jul. — Iz Rima poročajo, da so se danes ponovili izgredi v Rimu. Dve osebi sta ubiti in 30 ranjenih v boju s vojaštvom. Več šivilskih prodajalnic je oplenjenih. — Ponovni izgredi so izbruhali tudi v Palermu in Bresciji, kjer je bilo aretiranih 100 delavskih voditeljev.

Rim, 10. jul. — Delavska zbornica v Rimu je proglasila generalno stavko, ki je v moči od večeraj popolnoči. Stavka je protest proti vladi, ki hoče z oboroženo silo preprečiti nadaljne demonstracije ljudstva proti draginji in profitarstvu. Delavstvo obtožuje vlado, da hoče s svojimi drastičnimi militarističnimi naredbami zaščititi oduševljene trgovce z živili. Čim je bila proglasena generalna stavka, so bile takoj mobilizirane vse policijske rezerve in v Rim so prišle močne čete vojaštva, ki so zastražile vsa javna splotja, glavne trge, banke in večje trgovine; skoraj na vseh uličnih vogalih so postavljene strojnvice in oklopne se pomično sestavljajo. Vlada je razglasila vojno stanje. Obenem je bil večeraj otvorjen parlament.

Zjutraj so bili izgredi pred nekaterimi prodajalnicami. Ljudstvo je napadlo trgovine, katerih lastniki nočejo znižati cen.

Rim, 10. jul. — Ministrski predsednik Nitti je večeraj v parlamentu apeliral na poslance, da naj hitro ratificirajo mirovno pogodbo in da se vzdrže prijateljski odnosi z zavezniki, posebno s Francijo. Dalje je dejal, da je dolžnost parlamenta, da se hitro uvedejo mirovni razmere, znižajo cene in vpostavi red v Italiji.

Paris, 10. jul. — Francoska zbornica je z majhno večino podprla vlado, da ostaneta vojno stanje in cenzura časopisja še toliko časa v veljavi dokler ne bo ratificirana mirovna pogodba. Toda opozicija proti vladi je bila v tem slučaju tako velika, da je jasno, da vlada vedno bolj izgublja zaupanje pri poslancih in da Clemenceau ne ostane več dolgo časa na krmilu. To priznavajo tudi listi, ki podpirajo vlado in njeno politiko.

Paris, 10. jul. — Francija stoji pred veliko krizo, ki se pokaže prihodnjo zimo, ako ne prej. — Poljeva so obrasčena z žitom, ki dozoreva za žetev, toda na kmetijah manjka delovnih moči, orodja, voz, konj in drugih pripomočkov, da bi spravili žito v snope, zrnje in v žitnice. Na tisoče so akrov dozorelega žita je že zdaj uničenega vsled velikega deževja, a drugo bo vzelo konec radi pomanjkanja moških delavcev.

ZENSKES SO PREGNALE ŽUPANA IZ ARGA.

SKRIL SE JE V LEKARNI IN POBEGNIL IZ MESTA V AVTOMOBILU.

Nanj pade krivda za krvoprelitje.

Argo, Ill., 10. jul. — 2000 štrajkarjev se je udeležilo pogreba dveh ustreljenih delavcev Johna Wutaka in Mihaela Mareinka, ki se je vršil danes predpoldne. Wutak se je pred dvema tednoma vrnil iz Francije, kjer je služil devet mesecev v ameriški armadi in dvakrat je bil ranjen. Nemška krogla ga ni ubila, toda ubila ga je krogla najetega kapitalističnega birčija.

Argo, Ill., 10. jul. — Oborožen napad kompanijskih biričev na delavce v pondeljek zvečer je danes tirjal tretjo žrtev. Kazimir Bakutis, ki je bil nevarno ranjen v prsi, je umrl v bolnišnici. — V prošli noči je pošlo več streljev v bližini tovarn, toda ne ve se, kdo je streljal.

Argo, Ill. — James Edward Reeves, župan Arga in Summita, predelavec v delavnici za popraviljanje strojev Corn Products Refining kompanije, se je moral proti svoji volji zahvaliti za župansko mesto. Pustil je župovanje in službo predelavca in bežal v avtomobilu iz mesta, ker so bile za njim žene štrajkarjev.

Vzrokov je več, da se je moral Reeves proti svoji volji in v hitri celoslovnosti od mesta, ne da bi se poslovil pred svojim odhodom pri svoji družini, kot je pri navadi pri ljudeh, ki gredo lahko povsod z odprtim obrazom. Predvsem ga obtožujejo, da je on zakrivil, da so stražarji streljali na štrajkarske. Dalje ga obtožujejo, da je pomagal kompaniji zlomiti stavko. Šel je okoli trgovcev v obeh mestih in jim priporočil, naj ne dajo štrajkarjem življenjskih potrebščin na upanje, ampak naj zahtevajo denar. Trgovci so njegovo umazano početje sporočili stavkovnemu odboru, kar je povzročilo silen vihar med delavskimi gospodinjami.

Župan je bežal tako hitro, kot je vozil avtomobil in ni imel časa, da bi dajal pojasnila, zakaj mora bežati. Bolj zgovorne so pa bile žene štrajkarjev, ki so pripovedovale, zakaj so ga nagnale iz mesta. Pred Brugovo lekarno so ga obstopile tri ženske in mu pričele čitati levite v litvinskem jeziku. Ker jim je nekaj ugovarjal, so ga pošteno oklofotalo, da so mu padla očala na tla. Po teh zaščitnih je zbežal v lekarno. Tu je ostal dve uri in stražila ga dva polkeja. Od spredaj je naraščala gruča ženskih, ki so se odločile da obratujejo z županom. Župan je spoznal, da je v pasti in skušal se je izmotali iz nje z urnim begom. Smuknil je pri zadnjih vratih v stransko ulico in pričel je teči. Ženske so ga zapazile in so stekle za njim. Župan je tekel, kar so ga nesle noge, da ne pride ženskam v pest. Na njegovo srečo se je nekdo mimo pripeljal v avtomobilu. Reeves ga je prosil za božjo voljo, da ga odpelje. Neznavec je uslišal njegovo prošnjo in ga kmalu odpeljal izpred oči raztogotnih žen.

Kasnejša poizvedovanja častnikarstvi poročevalcev niso dognala, kam je izginil župan, izvedeli so le, da ni doma in da je tudi njegova soproga odšla z doma.

Kompanija, ki se brani z vsami sredstvi priznati organizacijo, prireja ples za stavkokeze in stavkokezice za visokim zidovjem, da se ji ne izneverijo.

Odborniki “Ameriške delavske federacije” zahtevajo, da se uvede kongresna preiskava in dožene, kdo je povzročil krvoprelitje in ukazal streljati na mirne štrajkarje, tako da bodo krivci prejeli zasluženo kazen.

Na štrajkarskem shodu je Geo. W. Davidson, tajnik lokalne strokovne organizacije, vprašal: “Ali je kdo videl, ki se nahaja v tej dvorani, da je Charles Johannes ustrelil ta dva moža večeraj?” (Dolje na 8. strani, S. Kolona)

ZRAKOPLOV R-34 NA POVRATKU V ANGLIJO.

New York, 10. jul. — Angleški zrakoplov R-34 je danes zjutraj odplul nazaj proti Evropi. Vetrovi so ugodni in balon plove 48 milj na uro. Ob deseti prepoldne je brezšična depeša s zrakoplova naznanila, da se je R-34 še oddaljil več kot 300 milj od obrežja. Nekaj minut pozneje, ko se je zrakoplov dvignil v zrak s postaje v Mineoli, je prišla iz visočine depeša sledeče vsebine: “Goodbye, Amerika! Hvala ti za gostoljubnost. Upamo, da prijateljski odnosi med teboj in nami žive večno. Moštvo.”

BITKA RADI PROHIBICIJE V KONGRESU.

OBSTRUKCIJONISTE VODI KONGRESNIK SABATH.

Prohibicijonisti so slišali nekaj britkih rešic.

Washington, D. C. — V zbornici je pričela bitka med prohibicijonisti in protiprohibicijonisti radi postav za izvedenje prohibicije. Prohibicijonisti so demonstrirali, da imajo večino, nasprotniki prohibicije so pa dokazali, da lahko vodijo uspešno obstrukcijo, ki lahko zavleče debate in prepriča, da ne bodo predlogi prohibicijonistov hitro sprejeti. Debatna o prohibicijonistiških predlogih se bo najbrž zavlekla skozi vse tedne.

Pri dveh glasovanjih o predlogih k dnevnemu redu so se merile prohibicijonistiške in protiprohibicijonistiške moči. Prohibicijonisti so prejeli 329 glasov, nasprotniki pa 58.

Dovoljen je po sprejetem predlogu dvanaest ur za splošno razpravo, šest ur je dovoljenih za prohibicijoniste in šest ur za nasprotnike prohibicije.

Kongresnik Sabath iz Chicaga je vodil nasprotnike prohibicije. Pokazal je, da je parlamentarec, ki zna taktno voditi obstrukcijo. S svojim nastopom je povzročil, da je moral pisar prečitati ves zakon, kar je trajalo dobro uro. Med čitanjem je kongresnik zahteval večkrat, da se konstatira sklepčnost zbornice. Pisar je moral prenehati s čitanjem, predsednik je pa odredil čitanje imen kongresnikov.

Mr. Sabath je povdarjal, da je ljudstvo v splošnem nasprotno splošni prohibiciji. Skliceval se je pri tem na glasovanje v Chicagu, pri katerem sta bili dve tretjini glasov oddani proti prohibiciji in le ena tretjina za prohibicijo. Povdarjal je, da je devetdeset odstotkov delavcev proti splošni prohibiciji, v ravno tem razmerju so tudi vojaki, ki so se vrnili iz Francije proti prohibiciji. Govoril je, da skušajo prohibicijonisti parlamentarni zakulisniki zapegljati narod in zdi se, da so uspešni.

Njegovi stvarni argumenti niso napravili vtisa na prohibicijoniste, ki vedno trdijo, da prohibicija odpravlja zla s tega sveta.

Za njim je govoril proti prohibiciji kongresnik Pou iz Severne Karoline, ki je naglašal, da je zakon preoster, ali trdil se je tudi ste, ki vedno trdijo, da bo prohibicija odpravila zla s tega sveta.

Kongresnik La Guardia iz New Yorka je najhujše pobožal prohibicijoniste, ko je rekel, če bi ljudje iz prohibicijonistiških držav ne prihajali v New York, bi v New Yorku ne bilo pijancev. Dalje je kongresnik La Guardia dejal, da tihotapski žganjekuharji iz južnih držav zahtevajo prohibicijo, da bo tihotapsko kuhanje žganja bolj svetlo.

Kongresnika Small iz Severne Karoline in Gallivan iz Massachusettsa, oba demokrate, sta povdarjala, da je protustavno sprejemati vojne postavbe, če je vojna končana.

NASPROTNIKI LIGE DELAJO PRIPRAVE.

NA TAKTIKO SE NE NISO ZBIDINILI.

Strah imajo pred predsednikovi govori na ljudskih shodih.

Washington, D. C. — Republikanski senatorji se pripravljajo za opozicijo proti ustavi lige narodov in raspravljajo o opozicijski taktiki.

Nekateri častnikarstvi poročevalci trdijo, da imajo republikanski opozicijonci toliko glasov na svoji strani, da imajo večino, če bodo zahtevali revizijo mirovne pogodbe. Seveda je tajnost, kako so častnikarstvi poročevalci prišli do teh zaključkov, ampak oni le trdijo, da je na strani opozicije šestdeset glasov, ker prištevajo k opoziciji tudi nekaj nazadnjaških demokratov, ki se niso nikdar strinjali z naprednim programom predsednika Wilsona. Po izjavi častnikarstvi poročevalcev, ki so prebrskali mnenja senatorjev, ni teh šestdeset senatorjev v direktni opoziciji proti mirovni pogodbi, ampak med njimi so taki, ki imajo svoje posebne želje z ozirom na mirovno pogodbo.

Edini niso še glede taktike. Nekateri opozicijonci menijo, da je treba zahtevati ločitev mirovne pogodbe od ustave lige narodov in druge razne spremembe, še preden prične predsednik obdržati javne ljudske shode po Ameriki. Taka taktika dokazuje, da se predsednika boje, da prepriča ljudstvo, da je rešnica na njegovi strani. Nekateri previdni političarji pravijo, da taka taktika ni priporočljiva, ker bo predsednik vesno govoril. Če ljudstvo kasneje izve iz predsednikovih ust, kako sodi o mirovni pogodbi in ustavi lige narodov, bo ljudstvo pri prihodnjih volitvah, ki se vrše že v prihodnjem letu, nastopilo proti večini v senatu. Taka taktika je po mnenju nekaterih političarjev dvorezen nož, ki lahko povzroči hude rane tistemu, ki se ga posluži.

STRAHOPETEN IN BARBARSKI ČIN.

Greensburg, Pa. — V mestnem okraju Rostraver se je dogodil strahopeten čin, kakršnega ne pomnijo tukajšnji prebivalci. Po cesti je pridrdal avtomobil kate-rem je sedelo pet oseb. Povožil je petletno deklico Dorotejo Risky, ko je nesla mleko domov. Neki neznanec je skočil iz avtomobila, pogledal je deklico, ki je ležala v omedlevec in tleh, skočil je nazaj v avtomobil in ga pognal naprej. Kasneje so našli deklico nezavestno na cesti. Prepeljali so jo v bolnišnico in zdravniki izjavljajo, da se nahaja v kritičnem položaju.

MILJONI DOLARJEV GREDO V EVROPO.

New York, N. Y. — Od 22. aprila je ameriška pomožna uprava odposlala v Evropo nad devetnajst tisoč denarnih nakaznic, na katerih je bilo nakazanih \$7,500,000. Ta denar je bil odposlan v osovohotene dežele. Od 22. aprila do 30. junija je bilo odposlanega denarja:

ZEMLJIŠČNA PISARNA OROPANA.

Chicago, Ill. — Štirje banditi s samokresi v rokah so vstopili v John Jernovo zemljiščno pisarno in uplenili sto pet in dvajset dolarjev. Po izvršenem ropu so se odpeljali v velikem avtomobilu, kljub temu, da so nanje frčale kroglice od vseh strani. Bandite so z urnim begom odnesli zdravo kožo.

ANGLIJA BO ANEKTIRALA UPRAVLJANE TERITORIJE.

London, 10. jul. — Večeraj je prišlo na dan v nižji spornici, da vlada namerava smatrati vse bivše nemške kolonije in druge teritorije, ki jih bo upravljala v imenu lige narodov, kot dele britanskega cesarstva. Austen Chamberlain, zakladniški minister, je predlagal v parlamentu, da veljajo enake določbe in prednost za nove teritorije pod upravo Anglije, kakor za ostale angleške kolonije.

KONEC KOALICIJE NA SLOVENSLEM.

Socialno demokratična stranka je odpoklicala svoja dva zastopnika iz deželne vlade.

NADALJNO SODELOVANJE JE NEMOGOE.

(Iz ljubljanskega “Napreja”.)
Ljubljana, 13. jun. — Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratične stranke je z ozirom na splošni položaj sklenil odpoklicati iz deželne vlade svoja zastopnika sodruha Prepeluha in Kristana. Nadaljno sodelovanje v vladi ne more — po sedanjem položaju — nikakor predjudicati zunanjega položaja zaradi katerega je stranka do sedaj v glavni vlogi vztrajala v koalaciji. Njen sklep je bil večeraj pisмено naznanjen predsedništvu deželne vlade in političnim strankam.
Ta sklep je bil nujno potreben. O njem obirajne izpregovorimo prihodnje.
(Opomba ured.: Drugi dan 14. junija je imel “Naprej” brez malega pol prve strani prazno. Ves uvodni članek, ki je morda vseboval “obirnejši izpregovor”, je bil zaplenjen. Takšna je danes tiskovna svoboda v Jugoslaviji!)

MEŠTARJA V ŠKIPCIH.

New York, N. Y. — Mešetar Charles E. Toole, obtožen, da si je na nepostaven način pridržal en milijon dolarjev delnic United Steel korporacije, se je podal, ko je ponj prišel detektiv. Šodnik Wadhams je zanj določil pet tisoč dolarjev porokta.

NOVA OLJNA ČISTILNICA.

Atlanta, Ga. — Atlantic Refining kompanija gradi novo oljno čistilnico v New Brunswicku, Ga., ki bo stala osem milijonov dolarjev.
V novi čistilnici bodo izčistili deset tisoč sodov sirovega olja vsaki dan. Družba bo imela svoje ladje za prevažanje olja. Iz sirovega olja bodo pridobivali kurivno in strojno olje, petrolej, gazolin in asfalt, sploh vse, kar se da producirati iz sirovega olja. V novi čistilnici prične s obratom okoli prvega septembra.

PRETEP MED ZAMORSKIMI VOJAKI IN CIVILISTI.

Bisbee, Ariz. — Tukaj je prišlo do pretepa med zamorskimi konjeniki in civilisti, v katerem je bilo pet oseb ranjenih. Arretiranih je bilo štirinajst zamorskih vojakov.

V BOSTONU PRODAJAJO PIVO.

Boston, D. C. — V Bostonu je pet sto salunarjev prejelo dovoljenje, da smejo prodajati pivo in vino, ki ne vsebuje več kot 2% alkohola. Zvezni urad jih je postavil, da bo eden arretiran, da se tako dožene, če imajo pravico prodajati take pijače.

PROSVETA

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjena država (izvan Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oglasjanju n. pr. (Junija 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem časovno potekla naročnina. Poslovilo je pravilno, da se vam ne ustavi list.

ALI SE NAJ DELAVSKE MEZDE ZNIŽAJO?

Ze nekaj časa sem prinašajo veliki dnevnik izjave raznih velebiznismenov, da je treba znižati delavske mezde, ako hočemo znižati cene produktov. Nobeden teh velebiznismenov ne omenja v svojem priporočilu, da cene plezajo navzgor in ne nizdol.

Znanega mesečnika "Literary Digest" gotovo ne moremo prištevati med liste, ki širijo nezadovoljnost med ameriškim ljudstvom. Ta list pravi o cenah sledeče:

"V februarju so nekatere avtoritete videle znamenja, da so pričele cene padati, toda sedanji dokazi, kot se pokazujejo v vesteh in tolmačijo na uredniških straneh, dokazujejo, da se cene zopet obračajo navzgor in da ni takojšnjega izgleda, da stari sovražnik, poznan pod imenom draginja, pobesi zastavo."

Po teh besedah navaja "Literary Digest" poročilo statističnega oddelka v delavskem departmentu, po katerem smo imeli najvišje cene lani v decembru, ki so malo padle v januarju in februarju, da so šle zopet kviško v naslednjih dveh mesecih. V letošnjem aprilu so bile cene za osemnajst odstotkov višje kot lani v aprilu.

Poročilo statističnega oddelka v delavskem departmentu je zanesljivo. Organizirani delavci valed tega vprašajo: Ali je sploh mogoče govoriti o znižanju delavskih mezd, dokler gredo cene za življenske potrebščine kviško? Zdrava človeška pamet odgovarja na to vprašanje, da se delavske mezde ne morejo znižati, dokler narašča draginja, ker bi znižanje delavske mezde pomnožilo še bolj trpljenje delavcev. Tisti, ki govorijo o znižanju delavske mezde, niso še najbrž pogledali nikdar, v kakšnih razmerih žive delavci. Le malo delavcev zasluži dandanes tako visoko mezdo, ki jo prizna delavski department za eksistenčni minimum, večina delavcev pa trpi s svojimi družinami valed draginje, ker družinski oče ne zasluži toliko, da bi njegova mezda krila vse družinske potrebe.

Vse se je podražilo. Cestnoželezniške družbe so povisale vozino, plinske družbe plin, obleka se je podražila za sto odstotkov in tako je tudi s čevlji in vsemi drugimi neobhodno potrebnimi življenskimi potrebščinami. Ali ni blaznost, če kdo govori, da je treba najprvo znižati delavske mezde?

Znižajte najprvo cene, določite življenskimi potrebščinam take cene, kot so bile v letu 1913, delavske mezde pa ne znižujte, da bodo delavci lahko živehi, kot se spodobi za ljudi v civilizirani človeški družbi.

Majhen razloček. — Brzjav je sporočil, da je gladno ljudstvo v Nemčiji oplenilo ladje, v Italiji pa prodajalne. Razloček je le v eni besedi.

Kje je bilo nasilje. — Edino nasilno dejanje zelo barskega značaja, ki se je dogodilo na praznik 4. julija, je bilo v Toledu, O. Dva možaka sta stepla do krvi; tepla sta se toliko časa, da je eden izmed nju obležal nezavesten — toda močnejši pretepač ni bil aretiran. Pretep je gledalo na tisoče grdih boljševikov, ki so plačali čez milijon dolarjev za vstopnice in stave, kdo bo bolj tepen. Policistov in vojakov ni bilo zraven. Civilization is safe!

Kdo jih naj razume! — Naši kraljevski podrepniki v Ameriki so nekaj časa navsomoč hvalili slovenske socialiste v starem kraju, češ poglejte jih, kako so složni z drugimi strankami — in nudili so jih nam za zgled. A zdaj so jih pa naši kraljevaši pričeli nesramno napadati, kakor da niso socialisti v starem kraju ravno tisti ljudje kot so bili prej. Edina sprememba, ki se je izvršila v starem kraju, je ta, da so voditelji slovenske buržoazije pokazali pravo barvo in pogazili obljube, ki so jih dali delavcem in kmetom.

Kdo naj razume naše kraljevaše? Enkrat hvalijo, drugič blatijo, potem zopet malo pohvalijo in nato še bolj poblatijo. Tako navadno delajo vsi oni, ki nimajo programa, načel niti smisla za ljudske interese.

Slaba mora biti v kraljevskem taboru v domovini, če jim mora priti na pomoč monarhistična satrapija iz Amerike z napadi na mogočno socialno demokracijo v Jugoslaviji. Kaj če se v Jugoslaviji kmalu zgodi, kot se je na Češkem? V Čehoslovaktiji ni boljševizma, toda Masaryk je poveril socialistom sestavo nove vlade. Zakaž?!

JUGOSLOVANSKO VPRAŠANJE V SOCIALISTIČNI LUČI

Članek Alaina Fropeluha v francoskem listu "Humanite"

Sodrug Fropeluh je napisal za "Humanite" sledeči informativni članek:

Jugoslovanska država, ki je nastala iz Srbije in dela bivše Avstro-Ogrske monarhije, sestoji iz treh plemen enega naroda. Ta plemena so živele dolej ločeno vsaka za sebe: Srbi so bili državni narod, ki se je na znotraj razvil svobodno; Hrvatje so živele deloma v Ogrski pod gospodstvom njene ošabne oligarhije, deloma pa v Avstriji; Slovenci so živele v Avstriji, kjer niso imeli skoro nobenih nacionalnih pravic. To plemo se je v trdem, večstoletnem boju z nemškimi kapitalom in importirano nemško buržoazno birokracijo le s težavo ohranilo. Z njemu lastno energijo in pridnostjo se je v kulturnem pogledu povzpelo na visoko kulturno stopinjo; v tem pogledu so podobni in skoro enaki Dancem. Med njimi je glasom uradne statistike le 14% analfabetov, in so bili v tem oziru med avstrijskimi narodi na tretjem mestu: Nemci, Čehi, Slovenci... Kljub svoji malostevnosti (1½ miliona duš) so producirali veliko lepe literature in številna dela upodabljačih umetnosti. Gospodarsko so Hrvatje in Slovenci, kakor srbsko plemo, živeli predvsem od svojega lepo razvitega poljedelstva, trgovine in industrijske obrti. Med Slovenci se je radi vodnih sil njihove zemlje začela lepo razvijati tudi veleindustrija. Vojna je marsikaj uničila in pokvarila, zlasti pa je pretrgala zelo živahne gospodarske stike z Italijo, kamor so izvažali zlasti les in njegove raznolike produkte. Hrvatje in Slovenci žive ob morju, njih delavske mase so naše kruh v raznih primorskih mestih, zlasti v Trstu in Reki.

Socialistična misel je med tema dvema plemenoma bila dokaj močna, zlasti pa se je okrepila tekom vojne in po njej. V letih vojne je to ljudstvo silno trpelo; danes je lačno, raztrgano, brez zaslužka, prepričeno nepopolni bedi. Socialistično gibanje v današnji Jugoslaviji stremi po vsestranski politični, kulturni in gospodarski svobodi tega proletarskega ljudstva. Vse tri, dolej samostojne socialno-demokratske stranke, to je srbska, hrvaška in slovenska, so na delu, da se strnejo v enotno jugoslovansko socialno-demokratsko stranko na temelju erfurtskega programa. V sedanjem začasnem parlamentu Jugoslavije imajo te tri stranke enoten parlamentaren klub. Vodi ga predvsem spoznanje, da rabi jugoslovansko ljudstvo nujno miru, trajnega miru, ki je mogoče samo po tem, ako se sporazumi s sosednimi narodi, predvsem z Nemško Avstrijo. Italijo in Ogrsko. Srbski proletarjat, ki je v velikanskih borbah zadnjih sedmih let doprinesel nadčloveške žrtve za to, da so se ta tri plemena ujedinila v enotno državo, imajo največji interes, da dobi ta nova državna stavba solidno politično in gospodarsko podlago, zlasti tudi s tem, da se najde pamenten in pravičen sporazum z Bulgarijo.

Jugoslovanska soc. dem. stranka je takej spočetka ujedinjena započela s smotrenim delom v tem pogledu. Pri tem pa je naletela na velike težave. Domači imperialisti so bili okrepjeni valed nenaestnosti italijanskega imperializma in prepričani, da obema preti iz zvali v tem delu sveta nove konflikte, nove vojne grozote, Italija je zasedla velik kos čiste slovenskega in hrvaškega ozemlja proti volji in proti živahnim protestom prizadetega ljudstva. Londonaki pakt, ki je bil podpisan od kapitalističnih imperialistov, je to ljudstvo politično, gospodarsko in etnografsko presekalo na dvoje in ustvaril s tem vse potrebne predpogoje za nove konflikte, nove vojne.

Odreznani od najbližjih morskikh pristanišč zlasti Slovenci in Hrvatje gospodarsko ne bodo mogli živeti, postali so zgolj predmet eksploatacije po kapitalistih. Dosedanje nacionalno suženstvo se bo pomnožilo še s ekonomskim. Poročena so Wilsonova načela o

smoodločni narodov in zmagal je drug princip, izrazito kapitalistični: — londonaki pakt, ekonomsko in nacionalno krivičen, sklenjen in izveden brez vprašanja in proti volji prizadetega ljudstva. Odirgani od Nemške Avstrije, ki je dolej preskrbovala njih mlado industrijo z raznimi surovinami, odrezani od morja, odvisni od carin, ki jih bodo sosedne države uveljavile, so zlasti slovenske pokrajine obsojene na gospodarsko smrt — v korist kapitalistov Italije. Ta nezdružljivi položaj bo reakcija in vse pripravil za — novo vojno.

Jugoslovanski socialisti so trdno prepričani, da je sporazum med Jugoslavlani in Italijani potreben in mogoče. Resničen je izrek našega italijanskega sodruga, da bi se dal tak sporazum doseči v 24 urah. Sedanja mirovna konferenca je vsaj v tem pogledu pripravila novo vojno, ako ohveljaljo pretensije italijanskega imperializma; to bo "mir" kapitalistov, ne pa mir med narodi.

Sporazum je mogoče doseči le z direktnim dogovorom od ljudstva do ljudstva, na temelju spoznanja njegovih pravih in resničnih potreb.

(Gornji članek smo vzeli iz ljubljanskega "Napreja." Priobčili ga je v francoskimi Albin Fropeluh v listu "Humanite", glasilo francoske socialistične stranke, ko se je mudil v Parizu zadnji mesec. Prihodnjik prinesemo članek a. Rudolfa Golouha, ki je tudi bil objavljen v "Humanite." — Op. ur.)

Dopisi.

Cleveland, Ohio. — Tukajšnja okrožna organizacija št. IV. JRZ. se akrobno pripravila za veliki piknik, kateri se bo vršil dne 3. avgusta t. l. pod senatnimi drevesi na Jos. Kostelcevi farmi v Euclidu, O., s sodelovanjem okrajnih organizacij JRZ.

Ta piknik je prvi, katerega priredi okrožna organizacija v Clevelandu, radi tega so se odzvali razni pevski zbori, kakor tudi posamezna društva, da bodo sodelovali in tako pomagali do večjega uspeha organizaciji.

Ker je pripraviljavni odbor za to veselico na delu in se, trudi kolikor mu le dopuščajo razmere in čas, da bo program tega piknika najraznovrstnejši in da bo obsegal točke, katerih nekatere bodo prve na veseličnem programu kake prireditve, se opozarja vse Slovence in Jugoslavane sploh v tukajšnji naselbini kakor tudi v bližnji in daljni okolici, da ne pozabijo priti tretjega avgusta t. j. na Kastelcevo farmo v Euclid. Zavedajte se svoje narodnosti, zavedajte se svoje narodne dolžnosti in pomagajte osvoboditi slovenski narod v stari domovini izpod vsake imperialistične in monarhistične ter narodne sužnosti. Pomagajte organizaciji J. R. Z. gromotno in moralno, da se lažje bori proti dobro organiziranim nasprotnikom našega naroda in proti nasprotnikom svobode in priložnosti, za katero se je naš narod boril še stoletja in stoletja. Ne ustrašite se nekaterih narodnih indažij, katerim je šep in lasten dobiček vse, a narod pa samo sredstvo, da s lažje okoristijo.

Radi tega na svidenje tretjega avgusta na Kastelcevi farmi.

L. P.

Girard, Kans. — Praznovali smo zopet, kot vsako leto, 4. julij, proslavljali obletnico neodvisnosti Združenih držav. Vršile so se velike slavnosti z godbo in petjem ter izpuščanjem raketov. Bil sem tudi sam navzoč pri ti slavnosti ter se v duhu spominjal o nih časov pred 143 leti, ko so podpisali izjavo neodvisnosti. Nobena čast ni prevelika za te moze, ki so podpisali oni dokument, posebno ako se ozremo nazaj 143 let, ko industrija in tehnika ni bila še tako razvita in nismo imeli ne brzojava, telefona, elektrike, pare in modernih tiskarskih strojev. So le so bile pomanjkljive in vsenilic jako malo. Toda kljub temu kdor le prečita izjavo neodvisnosti, se mora vsakdo čuditi veliki bistroumnosti teh mož, kateri so podpisali to izjavo. Uvideli so potrebo svobodnega razvoja ljudstva in radi tega so podpisali oni ovekovečeni dokument, kateri nam jamči svobodo tiska, govora, shorovanja in enakopravnost verskega in političnega prepričanja. Toda, poglejmo tudi nekoliko takolimenovane patentirane

patrijote, kateri se s ponosom trkajo na prsa, češ mi smo zvesti potomci onih mož, ki so podpisali izjavo neodvisnosti, mi smo zvesti nasledniki George Washingtona, Benjamina Franklina in drugih. Vse to lepo zveni, toda, kaka razlika.

Prepričan sem, da bi marsikateri, ki se nazivlja danes patrijota, ne bi hotel podpisati one izjave, katero so podpisali zastopniki 13tih držav leta 1776; če bi slučajno živel v oni veliki dobi ameriške republike, ko je podpis tega dokumenta bil v obeh kronanih vladarjev strašen zločin.

Človek bi se vtopil v samih solzah, kadar to premišluje, kako malo se nekateri ozirajo na izjavo neodvisnosti.

Ako hočemo obdržati še to malo svobode in priložnosti, kolikor jo imamo in ako si hčemo še kaj več priboriti, tedaj se moramo organizirati politično in strokovno ter voliti delavske zastopnike v postajodajne zbornice.

Skoro v vsaki večji naselbini je že ustanovljen socialistični klub in kjer ga ni, ga ustanovite. Nihče naj ne misli, da je s tem vse storjeno, ako plača svoje mesečne prispevke, temveč naloga se še le začne. Kajti vsak je dolžan, da se udeležuje redno klubovih sej, na katerih potem izraža svoje mnenje in misli, ter stavi predloge, kateri bi bili v korist organizacije in delavstva. S tem bi bilo tudi veliko pomagano klubovim tajnikom, ker velikokrat pridejo stvari iz glavnega urada, o katerih mora največkrat odločiti tajnik sam po svoji najboljši razsodnosti in ravno to povzroči velikokrat nejevoljo med članstvom.

Naša naloga je tudi, da vzpodbujamo druge narodnosti k organiziranju, razlagati jim moramo pomen organizacije. In to delo vršimo najlažje z razširjanjem raznih brošur pisane v delavskem duhu, katere so jako cene. In te knjige moramo naročevati ter jih širiti med delavci, da dobijo vpogled v sedanje razmere.

Še večja naloga je pa, da se mi sami najpraj dobro izobrazimo in da sami dobimo vpogled v prave sedanje razmere in da proučimo sedanji položaj delavstva, kateri se nahaja v jako kritičnem stadiju. Kajti na deln je veliko propagatorjev, kateri hočejo zavesti splošno delavstvo v še večje nesrečo, kot se nahaja sedaj, s svojimi neumnimi ultra-radikalnimi frazami in provokatoričnimi navsveti. Ogibajmo se teh prenapetev, ter pojdimmo resno in trezno na delo, premislimo dobro vsak korak na potu delavskega gibanja za zboljšanje našega gibanja.

"Pomagaj si vsak sam" je že star slovenski pregovor in radi tega moramo delati in delati in se ne zanašati na naše nasprotnike, kateri nam prostovoljno ne bodo dovolili ničesar, dokler jih ne prisilimo, dokler ne bomo politično močni. Dosegli ne bomo ničesar z vpitjem in kričanjem ter zabavljanjem; dosegli bomo samo z glasovnic in roki na dan volitev. Radi tega se moramo dobro organizirati ter na dan volitev oddati naše glasove socialistični stranki in potem bomo dosegli rešitev iz mezde sužnosti.

Blaže.

La Salle, Ill. — V nekaterih nazadnjaških listih sem v zadnjem času opazil skoro brezštevilno ostudnih napadov na poštene ljudi, kateri se v resnici trudijo za zboljšanje položaja vsega ljudstva v stari domovini. Največjo piko imajo na sodruga Antona Kristana, katerega tako ostudno napadajo, da se človeku gabi čitati take stvari. Prinesli so nekak članek, katerega je rasposlal tiskovni ošek SNZ, v katerem takorekoč imenuje Antona Kristana izdajalca in ne vem kaj še. Koliko je resnice v onem članku se ne ve, najbrže je vse po jezuitsko zavito in predrugačeno, v čemur je "chief" tiskovnega ošeka SNZ, pravi mojster in bi lahko dobil prvo nagrado.

Vprašujejo koliko da so socialistični voditelji že napravili dobrega za delavstvo. To vprašanje je tako jezuitsko nesramno in poleg tega tudi neumno, da se človek moga smejati vsaj budalosti onemu, kateri je stavil to vprašanje. Pogledajo naj nekoliko okoli sebe, pa bodo takoj dobili brezštevilna odgovorov. Toda obdani so z reakcionarno, monarhistično in imperialistično slepoto, da drugega ne vidijo, kot blesk kraljeve

krone, radi katerega so izgubili še ono mrvico razuma, kolikor so ga imeli prej.

Vprašan pa, koliko so pa že sami naredili dobrega za delavce? Odgovorite na to vprašanje, ako vam je mogoče. Odgovorite jasno in ne s kakim svetoblniskim zavijanjem, kakor imate že navado.

Dobro se še spominjamo vaš delovanje pred vojno, med vojno in še po vojni, kako ste delovali da bi prodali narod, kakor ste ga že, monarhistični kliki. Toda, doigrali ste in narod vas bo obsodil, bodite le brez skrbi. Kakor je bilo objavljeno vaše podlo delovanje med ameriškim slovenskim ljudstvom, tako bo tudi med slovenskim narodom v stari domovini klub vsem vašim intrigam.

Delovanje sodruga Antona Kristana v stari domovini je pa ga je imel v narodnem predstavništvu v Beogradu, v katerem je ožigosal delovanje sedanje srbske vlade. Iz tega govora lahko posnamete tudi delovanje vaših ljubljencev, kako tirajo celo državo v propast in edino iz tega razloga, ker so tako zalepljeni, kakor ste vi sami. Gledajo le svoj lasten dobiček in se ne ozirajo na narod in se ne brigajo, v kakih razmerah živi ljudstvo.

Opozarja mislite, katero pri nesli v zadnjem času one nesramne napade na nekatere naše voditelje v stari domovini, da naj v bodoče pazijo, kaj da priobčevajo, sicer jim bodo še ti maloštevilni pristaki obrnili hrbet, katere imate sedaj. Kajti rojaki niso več tako kratkovidni, da bi ne spoznali, kaj je resnica in kaj ne in se ne zadovoljujejo več z raznimi zavijanji in licemerstvom.

A. M.

NEVARNE KOBILICE.

San Diego, Cal. — Oficirji motorne ladje "Gryme," ki je pripeljala sem od otoka Guadaloupe, najhajajočega se sto pet in sedemdeset milij od tukaj, izjavljajo, da je na otok prifečalo na milijone kobilice, ki so požrle vse, kar je bilo zelenega na otoku.

Na otoku se nahaja do pet in sedemdeset tisoč divjih koz, ki bodo po izjavi oficirjev vse poginile, če mehiška vlada ne podvzame resilne akcije.

Otok se nahaja približno na morskikh milij od Niže Kalifornije, ki je okoli dvajset milij dol in osem milij širok. Prve koze so tam pustili pred mnogimi leti španski duhovni. Te koze so se zdaj razmnožile v veliko čredo.

Motorna ladja "Gryme" je pripeljala 395 koz. Nekatere živali so poginule na potu in vrgli se jih v morje.

Po izjavi otčanov so se kobilice po petdesetih letih letos pokazale prvokrat.

MESTNA HIŠA NA PONUDBO MESTU.

Denver, Colo. — Pravniška tvrdka King & Quantance je p nudila mestu, da zgradi poslopje vredno tri milijone pet sto dolarjev, kot mestno in okrajno hišo poleg sedanje sodniške palače če se ji odda svet za devet in dvadeset let v najem, ne da bi bilo treba plačati najemnine. Tvrdnja zahteva kot protugodnost, da se ji dovolji v posloppju zgraditi sarniške prostore za sto advokatov, od katerih ona pobira najemninu.

Poslopje bo visoko šestnajst nadstropij. V štirih dolenjih nadstropjih bodo nastanjeni mestni in okrajni uradi, sodišča pa bodo v najzgorjem nadstropju.

TELJE BANONI BANDITJE PRILJETI.

Chicago, Ill. — Ženska nemščenoj je pripomogla, da je policija prijela tri bandite, ki dne 3. julija oropali državno banko v Downers Grovu za dva in dvajset tisoč dolarjev v gotovini zadoščnih svobode in vrednosti njih papirjih. Rop je izvršilo pet banditov in dva roparja se nahajata še na prostem.

Policija je zajela s piškali osemnajst tisoč dolarjev ukradenega denarja.

VRAČANJE AMERIŠKIH V JAKOV DOMOV.

Washington, D. C. — V juniju se je vrnilo 342,686 mož od ameriške armade domov. V minulot tednu se je vrnilo 92,780 mož. Tako poroča železniška uprava.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Slovenija protestira.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 13. junija: Nadaljne izjave, v katerih se najodločneje protestira proti nasilnemu in krivičnemu tuzanju slovenskih mest, so dole delni vladni za Slovenijo od sledečih javnih in političnih korporacij: Mestno skupnstvo Ormož; občinski odbor občin Ravnanj pri Mariboru, Mokronog, Trebelno, St. Janž in Dolenjskem, Črnomelj, nadalje iz območja občinskega okrajnega glavarstva ptujkega: Breg, Dragovič, Bratčija, Hajdin, Irševci, Levanci, Lohič, Sv. Marko, Obrčje, Pohorčje, Rogatec, Rogoznica, Sodinci, Spulja, Središče, Sv. Tomaž, Trnovci, Vavre, Vinterovci in zdravilišče Rogaska Slatina. Krajne organizacije JDS; Rogaska Slatina, Zagradec in St. Vid-Zatliča.

Maribor se prelevi. — Preobraziti se misli Maribor vsaj zunanje lice namreč. Na ukaz vladnega komisarja dr. Pfeiferja morajo: 1. vsi tukajšnji trgovci, obrtniki, industrijalet in drugi meščani ki imajo na svojih obratovalnicah očitoma na stanovanjih nemške napisne ali izveske, te zamenjati z slovenskimi;

2. pri tem se ogledati po matrikah, kako so rodbinska imena pisali njihovi predniki starih pokolenj, pa upotrebiti na novih firmah in napisih zopet tako pisana imena.

Prav nič nam ne bo žal, ako se zamene razni "Valentinschitchi", "Niggi", "Koschuchi" i. dr. v Valentinschich, Kokolnik, Kršičnik in Kofuše.

V naših krogih taka metamorfoza gotovo ne bo povzročila nikakih bolezni.

Proletarstvo je danes važnejše, kakšen mu je pogoj eksistence, naobzabe, političnega in gospodarskega napredka. Za tem torej eden izmed nas ne bi nikdar potopil solze, niti vrzel kamena na vlado, ako bi sicer pojmovala vitalne potrebe delavstva in mu v tem šla na roko. Za nas je vsa ta zadeva čudovito podobna slovitih Prešernovih pravdi o "kali".

Sumimo pa, da bo to tako izlahka šlo v vrstah meščanstva. Komisar dr. Pfeifer je vrzel bombe in zadel v srec mestno lovinistično buržoazijo. Zašel je v njen narodni ponos, ki je imel tako bogato ulivanje v nemški pristnosti "tachtischev" in "eggov", in poleg tega vrzel zlobno sumnja tudi na pristnost prazniškega pokolenja rodu, o katerem je skoro vsem jasno, da drugačen, nego nemški, biti ne more: k večjemu francoskega izvora bi se lahko bil. Ni si razumljivejšega kakor to, da bo vržena bomba sprejeta kot bojna napoved, da bo bojevit in razborito meščanstvo v varstvo nemške pristnosti svojih "tachtischev" organiziralo krepko obrambo. Čuli bomo besede o osebni svobodi, o nasilju in brezpravnosti.

Jeli g. dr. Pfeifer skrbel za dovoljno krepko pozicijo svojega fermana tudi za slušaj? Kaj pa ako mu nameravana metamorfoza Maribora ne bo šla tako gladko od rok? Ali zna, na osnovi katerega zakona bo kaznoval krivec, ki bi se njega strogi zapovedi ne hoteli pokoravati? Jeli popolnoma prepričan, da mu ne bo potrebno delati sramotne retirade? — Dve buržoaziji si stopita nasproti: slovenska in nemška. Ljut boj bo!

Mnogo zabave se nam obeta za puste dni. Da spada med državniške modrosti tudi skrb za zabavo mas, je znano že iz rimskih časov!

Promet z Reko. — Nekateri jugoslovanski trgovci so poslali belgrajski vladi prošnjo, da bi jim dovolila dobavo naročenega blaga iz Reke, katerega so nakupili še pred sklepom premirja in sedaj leži na Reki, ker je vlada prepovedala vsak promet z Reko. Trgovsko ministristvo je odločno odklonilo to prošnjo in navedlo, da ni dovoljeno pod nobenim pogojem vsled nastalih razmer med Jugoslavijo in Italijo dobavljati iz Reke kakorikoli blago in če prej izdana naredba ostane definitivno v veljavi. Vsakdo kdor in kršil to naredbo, zapade ostri kazni. Istotako je tudi prepovedano uvažanje kakršnegakoli blaga iz Italije.

Izvoz tanina iz Jugoslavije. — Trgovsko ministristvo v Belgradu je izdalo dovoljenje, za izvoz 500

selezniških voz tanina, neke gotove vrste barvila, katero se rabi v umjarstvu, in sicer v Nemški Avstriji, Čehoslovakiji in Rumuniji v zameno za druge stvari, kakor n. pr. sol, petrolej, sladkor in dr.

"Trgovska zadruga", reg. zadruga z. o. z. v Ljubljani. — V Ljubljani se je ustanovila pod gornjim naslovom narodno-gospodarska družba, katere šteje nad tristo članov. Namen te zadruge je, da organizira vse slovenske trgovce in obrtnike za dobro in uspešno trgovino v vseh slovenskih krajih.

Ta zadruga bo stopila v obje zvezo s trgovci v Jugoslaviji in bodo skupno nastopili proti vsiljevanju tujega trgovskega kapitala in na ta način pospešila domačo trgovino. S tem upajo doseči lepe uspehe na trgovskem polju in obvarovati domačo trgovino in obert pred tujimi konkurenti.

Interpelacija glede vvoza in izvoza v Jugoslaviji. — Narodni poslanec Laginja, Pavelič in Petričič se podali vladi interpelacijo, v kateri zahteva, da vlada izda vsakega polmeseca natančen izkaz vvoza in izvoza blaga v Jugoslaviji.

Vinska trgovina. — Trgovina z vinom danes ni ravno povoljna v Jugoslaviji. Nekateri vinski trgovci imajo velike zaloge že starega vina, katerega ne morejo prodati radi velike konkurence z italijanskimi trgovci. Poleg tega je pa vlada še prepovedala pred nekaj časom izvažati vsakovrstno blago v tuje dežele. Italijanski vinski trgovci prodajajo vino najbolje kvalitete po 7 do 8 kron. Radi tega so pričele padati cene vna tudi v Jugoslaviji in nekateri trgovci so pričeli prodajati vino po 5.80 do 5 kron.

Toda pri vsem je pa čudno, da kljub tem nizkim cenam prodajajo nekateri gostilničarji liter vina po 10 do 16 kron. Radi tega oduševstva pozivljajo nekateri listi vlado, da bi stopila na prste tem gostilničarjem radi odvisanja ljudstva.

Dovoljenje za izvoz v Jugoslaviji. — Trgovsko ministristvo je izdalo odlok, glasom katerega trgovci lahko izvažajo sledeče stvari: vino, žganje, med, suhe alve, kofe domačih in divjih zivali, les, konoplja in čreslo v vse zvezniške in nevtralne države izveniš in Italijo. Vsak trgovec, kateri hoče prodati navedene stvari v inozemstvo, mora priložiti prošnjo z navedbo vrste in količine blaga na trgovsko ministristvo, predno ga proda v inozemstvo.

Trgovska pogodba s Čehoslovakijo. — Med Jugoslavijo in Čehoslovakijo je bila podpisana časna trgovska pogodba. Pri izvozu in uvozu blaga se bo oziralo na prejšnji srbski carinski tarif.

Izvoz starega krompirja dovoljen. — Ministristvo za trgovino je izdalo odlok, glasom katerega je dovoljen izvoz starega krompirja in suhega ovočja v vse države prej navedene. — Za izvoz krompirja in suhega ovočja veljajo še prej omenjene točke.

Izdelava štampilj. — V novi državi se zelo občuti pomanjkanje kavčuka za izdelavo novih štampilj, ker prejšnje štampilje so v veliki večini nerabne radi dvojezičnih napisov. Vsled tega se je obrnilo ministristvo za trgovino na francosko vlado, da ona dovoli izvoz kavčuka, kolikor se ga rabi za izdelavo potrebnih štampilj. Imenovano ministristvo je sedaj objavilo, da je došla dovoljna množina tega kavčuka. Večje težave pa dela dobava bronca, katerega se rabi pri izdelavi kovinastih štampiljev. Trgovska in obrtna zbornica je vložila poziv na trgovsko ministristvo v Belgradu, da naj isto stopi v dogovor z vlado Nemške Avstrije na Dunaju, kjer imajo še v obilici te kovine in da naj se dobi v zameno za kako drugo blago.

Prodaja državnega imetja v državi SHS. — Po došlih poročilih iz Belgrada upa dobiti finančni minister dovoljenje od ministrskega sveta, da proda vse državno imetje na javni dražbi. Do hotki se cenijo na deset tisoč dinarov.

Kaj naj to pomeni, da hočejo prodati državno imetje? Da je prišla država na "kant"? To je listo gospodarstvo, katerega je Anton Kristan tako ožigosal v svojem govoru. Ni čudno, da on in njegovi tovariši nočejo dati kredita državi.

Krivdica mir za Slovenca. — Zbirani primorski fantje v Ljubljani dne 5. t. m. se popolnoma strinjajo s člankom "Podpis v Parizu" v "Napreju" šte. 121. Tudi mi protestiramo proti takemu podpisu krivičnega mira za nas primorske Slovence. Mi zahtevamo najodločnejši ugovor proti takemu miru, ki pomeni za nas narodno smrt. Da bi naš gospodje delegati pomenili sedanje razmere v naslednem očemlju, ki videli, kaj se nam šele obeta. Za vsa kri, ki bo še prelita za našo stvar, bode odgovorni oni gospodje, ki bi podpisali tak mir, ker to ni sklep mira, marveč le pričetek novih konfliktov.

Kaj si vse Lahi mislijo. — Dne 1. junija ob priliki nekakega italijanskega praznika so tudi v Čepovanu kakor drugod prodajali svoj praznik. Ob priliki praznika so darovali za ljudsko šolo v Čepovanu italijanske trobojnice. K sprejemanju te zastave so povabili več domačinov, posebno onih, ki jih imajo na smu, da niso posebno zadovoljni z njihovim gospodarstvom. Bila je navzoča tudi toska mladiča v učiteljem. Otroci so morali na poziv italijanskega učitelja klicati "Evviva Italia" in peti več italijanskih pesmi, ki so jih naučili za slovensost. Nekaj kapitanov alpinov je imel govor, v katerem je poveljal italijansko zmago in izrazil upanje, da bozo tudi mi dobiti italijanski podaniki kakor beneški Slovenci. Nazadnje so ljudem dajali vino, bombone in žepne ruče v italijanskih barvah in z grbi meš zasedenega ozemlja. Torej s eukerčki pridobivajo ljubzen slovenskega prebivalstva.

Tedenki izkaz nalezljivih bolezni v ozemlju deželne vlade za Slovenijo od 18. do 24. maja 1919. Davica. (Diphtheria). Krški okraj: občina St. Rupert: 1 oseba obolela. Trebnjski tífus (Typhus abdominalis). Radovljiški okraj: občina Ribno: 1 oseba obolela. Osepnice (Variola). Breziški okraj: občine: Artiče: 2 osebi oboleli; Kapele: 5 oseb obolelo; Sv. Peter: 1 oseba obolela; Videm: 3 osebe obolele. Celjski okraj: občine: Loka: 2 osebe obolele, 1 umrla; Trbovlje: 4 osebe obolele, 2 umrli. Črnomeljski okraj: občina Vinica: 1 oseba obolela. Krški okraj: občine: Radeče: 1 oseba obolela; St. Crucia: 2 osebi oboleli. Kočevski okraj: občina Kočevje: 1 oseba obolela. Ljubljanski okraj: občina Vrhnik: 2 osebi oboleli. Ljubljano mesto: 1 oseba obolela. Ljutomerski okraj: občine: Mala nedelja: 1 oseba obolela; Godenarci: 1 oseba obolela; Presika: 1 oseba obolela. Maribor mesto: 4 osebe obolele. Ptujski okraj: občine: Markovci: 2 osebe obolele; Savelci: 1 oseba obolela; Sopdnje Sečovo: 1 oseba obolela; Stojmci: 2 osebi oboleli; Trnovci: 1 oseba obolela.

Ivan Cankar med Nemci. Znauna dunajska pacifistična revija "Der Friede" priobčuje v svoji zadnji številki (z dne 30. maja) črtico "Koenig Mathias" von Ivan Cankar, Anonimni prevod tega dragulja, ki je eno najlepših del Cankerjeve poslednje in najdovršenejšje knjige "Podobe iz sanj", je prav zadovoljiv, posebno če pomislimo, kakšne težkoče dela tako osebnega Cankerjeva slovensčina nemškemu prevajalču. Vsebinska tega sanjskega fragmenta, zbezanega in vendar polnega jekleno-trdne vere v svetlejšo bodočnost, se prav lepo sklada z ostalim gradivom lista, ki že iz za dobe vojne furije zvest svojim načelom deluje v resnično mirnem in spravljenem duhu. Izklešani in samonikli slog največjega naših pisateljev ni v prestavi prav nič izgubil na svoji samostnosti kremenitosti. Nasprotno, šele v tujem jeziku prav spoznamo vse jezikovno in miselno veličino Cankerjevo, vredno, da jo spozna vsa kulturni svet, in zato tem težje občutimo bol, ki nam jo je zadal njegov prerani odhod.

Demobilizacija. Belgrad, 5. Z ukazom je odredjena demobilizacija tretjega poziva naše vojske. Odpuščajo se domov obvezniki, ki so dovršili 38 leto in starejši.

Razmere v Lohi pri Žumnu so tako žalostne, da se človeku, ki pride v to dolino, lasje jeziho. Delavec so tam tako slabo plačani, da izgledajo, kakor bi bili že po tri dni na mrtvaškem odru. Za nakup živeža si ti siromaki zaslužiti ne morejo, o obleki pa še govora ni, ker dobi delavec z družino 60-80 K na teden. Otroci hodijo na pol nagi, ker jim stariši

ne morejo kupiti obleke. Žene so pa tako izmučene, da hodijo le še kakor seme okoli, ker si morejo obdelovati zemljo, če hočejo, da od lahote ne umro. V aprovinaciji dobi delavec samo toliko, da je imel. Z četrt kilograma moke na teden je izključeno živeti. Če pa delavec slučajno zbolí, kar je vse lahko pri teh razmerah, pa gleda čuda, ne dobi nobenega živeža in aprovinaciji, zato ker ne dela! Radovedni smo le, če gospodje ravnatelji in posestniki tovarna tudi takrat nič ne jedo, kadar so bolni. Najbolj žalostno je pa to, da mladina nima nobene šole. Še poprej v stari Avstriji je gospod ravnatelj razširjal svoje nemško kulturo, sedaj v Jugoslaviji pa sploh nobene šole ni. Ubogi otroci so primorani hoditi po eno uro daleč v šolo in vedno v hrib! Sedaj je pa poslala Narodna vlada v Ljubljani nadzornika tja, pa smenda ta gospod tudi nima nobenega srca za delavce, ker jim je držal zadnjič nagovor, pa od izboljšanja plač ni prav ničesar omenil. Izvedeli smo tudi, da je prišel ob prevratku voditelj JDS, in hotel ljudi organizirati, za izboljšanje razmer pa se ni zmenil. To delo napravijo socialisti, ker so "brezdomovinci" in ljudstvo ščuvajo. . . .

IZ NEMŠKE DOLINE! Pred par dnevi je šla čez dolino vojska. Danes pa je vse tako mirno, kakor da bi ne bilo ničesar. Rudarji delajo v rovih in v toplini, deloma tudi pri cestni železni. Uradništvo in pazniki so zbežali. Delavci vzdržujejo sami red in čakajo, da pride slovensko uradništvo. Živeža je v Mežici in v Črni komaj za osem dni. Prevalje in Guštanj pa sta bolj založena. Tja so poslali Nemci precej živil, tudi takih, ki jih ni nikjer v izobilju, kakor riž in ka-

va. Riž so dajali po 16 K. kavo pa po 8 K. Vpeljali pa so tudi tukaj takoj po svojem prihodu karte, iz dejstva, da so prihajali v Prevalje kupovat ljudje daleč od Celovca sem, se da sklepati, da so skrbeli za te obsejne kraje do bro, bolje kot je bilo v njihovih močeh. Pri članih narodnih svetov je res vse izropano. Človek se mora naravnost čuditi, kako so v vsako luknjo našli. Nobena stvar ni ostala nepoškodovana. Še električne žarnice so razbili. Razven tudi slučajev pa so bila poročila o nemških grozodejstvih, vsaj v kolikor se nanašajo na Meziško dolino, pretirana. Kmečko prebivalstvo in rudarji se pod nemškimi režimom niso dobro počutili. Rudarji so odposlali sodruga Novaka v Ljubljano po navodila. V misli tamošnjih, naročil so vplivali naši zaupniki na delavstvo, naj čaka mirno razvoju dogodkov. V kljub temu zaupniki niso bili dobro zapisani. Dva so poskusili prve dni internirati, a so jih na zahteva delavstva zopet izpustili. Za Novakovo potovanje je izvedela žandarmarija in ga je zato zasledovala, ne da bi ga mogla dobiti. Za delavstvo je bil položaj zato tako nevaren, ker so se uradniki, ki so jih prej izgnali, zopet vrnili in se skušali zato nad delavstvom maščevati. Bil je ravno skrajni čas, da se je preobrnilo. Naše zadrzne trgovine so poslovale v redu naprej.

Nemški orožniki so se zelo trudili, da bi vzdržali red in mir. Vojski pa so bili popolnoma nedisciplinirani. Njihovo obnašanje ljudem ni ostalo v prijetnem spominu, čeprav bo en lep del grozovitosti, ki so jih baje uganjali, le bajka in govorica. Dejstvo pa je, da so kradli vsespovprek in da so napravili na primer v Prevaljah, ko so se navlekli sladkega vinea, enkrat praveci naskok na

roko. Na večer je znovi naskočil stanišče Vlnjevecke, pa bil ravno tako pobit, kakor tudi Kozaki niso šli v boj s takim pogumom. Tudi naslednjega dne streljanje ni za trenotno prenehalo. Kozaki rovi so se približali, še tako, da je strel iz puške letel že na nasipe. Iz gline narejenih, se je neprestano kačilo od jutra do večera! Ni bila sicer splošna bitka, pač pa neprestano streljanje. Obledenci so plančasi iz nasipov in se je začel boj s sabljami, oči, kosami in sulicami. Toda komaj so pobili nekaj molojce, takoj so se sicer napolnile z drugimi. Vojski ves božji dan niso imeli za trenutek počitka; zvečer po solnčnem zahodu je bil naveden glavni napad, da na počitek niti misliti ni bilo.

V noči, dne 16. julija, udarita dva polkova ka Hladki in Nobada na knezove stanišče, pa bila znovi pobita. Tri tisoč najhlabrejših molojev je padlo na mestu; oni, ki so ostali, pa je podil starosta Krasnostavski, da se v velikem redu odmetavali v begu orožje in smodnik. Tušna nezgoda je doletela tudi Feodedenka, karri, okoristevši si zmgelo, se je že skoraj polno mesta; toda Korf, načelnik Nemecev, se mu krepko upri; starosta Krasnostavski in prapuček Konecpoljskega pa sta ga skoro do polno njega kosa pobila na begu.

Toda vse to je bila le malenkost v primeru napadom dne 17. julija. V poprejšni noči so sasilpi Kozaki proti stanišču Vlnjeveckeke vsilni nasip, iz katerega so topovi velikega kalibra bljuvali neprestano ogenj. Ko se je zmrzelo le so prve zvezde zalesketale na nebu, začelo je deset tisoč vojakov napad. V tem hipu se je iz daljave jelo bližati nekoliko groznih premičnih strojev, podobnih stolpom, ki so se pomikali po lagoma k nasipu. Na njih bokih so viseli, podobni krilom, mostovi, katere so hoteli polagati na rove. Iz njih se je neprestano kadil dim, vsi strelav iz lahkih topov, mušket in puške. Knezovi vojski so kazali z rokami na te premične stroje ter šepetali mej seboj:

"To so "hulaj-horodizmy," mlini na veter! Hmelnički nas hoče kar zmajeti v teh veterijskih."

"Čujte, s kakim ropotom se nam bližajo!" "S topovi po njih, s topovi!" klicali so drug drugemu.

Knezovi topničarji tudi res niso dremali, pošiljajoč v te grozne mline kroglice in granate, pa so jih navadno zgrešile, ker je bilo temno. Med tem se črna topla napadnikov bližala kroglen grozen morsk val nasipom.

"Uf!" zakričel Zagloba, stoječ z jezdecem Skretuskim. Noč je tako soparna, da suhe nimam na sebi. Da bi zlod pobral te vrase stroje, da bi jih zemlja požrla na mestu! Radi teh opinov ne more človek niti jesti niti se naspavati. Paom se dandanašnji bolje godi, nego nam. Uj, kaka vročina!"

Res je bil znak ves napolnjen sopare in smodu trehnečih trupel, ki so ležala po bojišču. No bo se je prevleklo s temnimi oblaki, videti je bilo, da vsak čas nastane huda nevihta. Vojskove je pot zalival čelo in prsi so teško dihale. V trenutku začnejo v temi odmevati bobni.

"Takoj udarite na nas!" reče Skretuski! "Ali slišate bobnanje?" "Slišam. Da bi jim zlodji bobnali!" zamrmra Zagloba.

"Kolji! Kolji!" zavreče tolpe Kozakov približavši se nasipom.

Z ognjem in mečem. Zgodovinski roman. Potiski spisi Stanislavice. — Počlovek Podravnki. Nadaljevanje.

Daljši razgovor jim pretrga hrup, prihajajoč iz taboriščnega središča. Vitezji takoj odidejo gledat, kaj je. Množica vojakov je stala na nasipu ter vlačili na nje topove, dosti boljše od onih v poljskem taboru. Na prvem nasipu je kar mrgolelo rudečih čapkov molojev Hmelničkega. Vlnjeveski je stal na nasipu poleg staroste Krasnostavskega in Prijemskoga. Nekoliko nižje je ogledoval kaštelan belzki skozi daljnogled kožaško delo ter dejal kraljevemu točaju:

"Sovražnik pričinja redno oblegovanje. Mora vsi bomo preseliti v grad."

Knez Jarema, slišati te besede, reče: "Bog vas varuj te nesreče! Tukaj nam je živeti ali umreti!"

"Tako tudi jaz mislim", vmeševal se je vmes Zagloba, "dasi bi imel ubiti vsaki dan enega Burlaja. V imenu vse vojske ugovarjam in nju kaštelana belzkega."

To vam ni nič mar!" omeni knez. "Molčite!" zašepeta Zaglobi na uho Volodjeveski ter ga vleče na stran.

"Polovimo jih v teh skraliviščih kakor krte", nadaljuje Zagloba, "in jaz vašo knežjo svitlost prvi prosim dovoljenja, da smem planiti na sovražnika. Poznajo me že? Pa še bolj me bodo."

"Vi želite napada?" reče knez ter nagiban čelo. "Čakajte gospod, sedaj so noči pretemne." Obrnivi se k starosti Krasnostavskemu, Prijemskemu in poveljnikom, dostavi:

"S tem besedami otide z nasipa in za njim otide tudi starešinstvo.

"Za milost božjo! kaj delate gospod?" zakliče Volodjeveski. "Mar ne poznate discipline v vojaški službi, da se vmešavate v razgovor starešinstva? Knez je jako prijazen gospod, toda ob času vojske se ni šaliti z njim."

"Ne vznemirjaj se!" odvrne Zagloba. "Gospoda Konecpoljskega vsi smatrajo za leva, pa je vendar poslušal moje nasvete; zato je tudi dvakrat pobil Gustava Adolfa. O, znam govoriti z gospodo! Prepričan sem, da odobre moj nasvet. In če Bog pošlje zmago, čegava bo zaslug? Tvoja?"

V tem hipu se približa Zevvilihovski. "Kozaki rijejo tam kakor svinje," reče, pokazavši na polje.

"Mislim, da danes večer, ali pa še poprej, zopet napadejo."

"Jaz pa mislim, da nas do jutri puste pri miru."

Komaj je Zaloba izrekel poslednjo besedo, priletel nad njihovimi glavami topove kroglice, za katerimi se je vlek bil dim.

"Tu jih imate!" reče Zevvilihovski. "Da, vojaškega znanja ne poznajo ti ljudje," odvrne Zagloba.

Stari Zevvilihovski je govoril resnico, Hmelnički je začel redno oblegovanje. Najpoprej je zapri pota, po katerih bi vtegnili obleženci dobiti hrane. Delal je nasipe in prekope, dal kopati predore pod okop, pa tudi napadov ni opustil. Sklenil je vznemirjati obležence ter narejati jim neprestano strah, slabiti in mučiti jih s beženjem, dokler jim orožje ne odpade iz otrpnjenih

ruk. Na večer je znovi naskočil stanišče Vlnjevecke, pa bil ravno tako pobit, kakor tudi Kozaki niso šli v boj s takim pogumom. Tudi naslednjega dne streljanje ni za trenotno prenehalo. Kozaki rovi so se približali, še tako, da je strel iz puške letel že na nasipe. Iz gline narejenih, se je neprestano kačilo od jutra do večera! Ni bila sicer splošna bitka, pač pa neprestano streljanje. Obledenci so plančasi iz nasipov in se je začel boj s sabljami, oči, kosami in sulicami. Toda komaj so pobili nekaj molojce, takoj so se sicer napolnile z drugimi. Vojski ves božji dan niso imeli za trenutek počitka; zvečer po solnčnem zahodu je bil naveden glavni napad, da na počitek niti misliti ni bilo.

V noči, dne 16. julija, udarita dva polkova ka Hladki in Nobada na knezove stanišče, pa bila znovi pobita. Tri tisoč najhlabrejših molojev je padlo na mestu; oni, ki so ostali, pa je podil starosta Krasnostavski, da se v velikem redu odmetavali v begu orožje in smodnik. Tušna nezgoda je doletela tudi Feodedenka, karri, okoristevši si zmgelo, se je že skoraj polno mesta; toda Korf, načelnik Nemecev, se mu krepko upri; starosta Krasnostavski in prapuček Konecpoljskega pa sta ga skoro do polno njega kosa pobila na begu.